

12 באוקטובר 2015

לכבוד
רשות ניירות ערך
רחוב כנפי נשרים 22
ירושלים 95464

לכבוד
הבורסה לניירות ערך
רחוב אחוזת בית 2
תל-אביב 6525216

ג.א.נ.,

הנדון: דוח הוועדה הבלתי תלויה שמונתה לבחינת פרשת הלקוחות האמריקאים

בנק לאומי לישראל בע"מ ("הבנק") מתכבד לדווח כדלקמן:

1. ביום 15 בפברואר 2015 מינה דירקטוריון הבנק ועדת תביעות בלתי תלויה (להלן: "הוועדה") לבחינת פרשת הלקוחות האמריקאים ובכלל זה "לבחון ולהמליץ לדירקטוריון הבנק על דרך הפעולה המשפטית הנכונה לבנק, בהתחשב במכלול הנסיבות הנוגעות לפרשת הלקוחות האמריקאים".
בראש הוועדה עמד נשיא בית המשפט המחוזי בתל-אביב לשעבר כב' השופט (בדימוס) אורי גורן ויתר חבריה היו: כבוד השופט בבית המשפט המחוזי בירושלים (בדימוס) אורית אפעל-גבאי; ד"ר לאה פסרמן-יוזפוב; פרופ' ידידיה שטרן (המכהן כדירקטור בבנק); וד"ר סאמר חאג'י-יחיא (המכהן כדירקטור בבנק).
לצורך פעילותה הועדה מינתה לעצמה יועץ משפטי שליווה את עבודתה - ד"ר אסף אקשטיין מאוניברסיטת בר-אילן.
2. ביום 11 במרץ 2015 ניתנה החלטה על ידי כב' השופט חאלד כבוב מבית המשפט המחוזי בתל-אביב (המחלקה הכלכלית), המאשרת את מינוי הוועדה ומעכבת את הדיונים בתובענות שהוגשו בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים, על מנת שהוועדה תוכל להגיש את המלצותיה.
3. ביום 11 באוקטובר 2015 דן דירקטוריון הבנק בדוח שהוגש לו על ידי הוועדה.
4. להלן תמצית דוח הוועדה, כפי שנכלל בפרק "תקציר מנהלים" בדוח שהוגש לדירקטוריון:

תקציר מנהלים

במהלך השנים 2011 - 2014 נחקר בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק" או "בנק לאומי"), וכן חברות בנות שלו (להלן: "חברות בנות") (הבנק והחברות הבנות יקראו להלן יחד: "הקבוצה"), בחשד לסיוע ללקוחות אמריקאים לחמוק מתשלום מס לרשות המיסים האמריקאית (להלן: "פרשת הלקוחות האמריקאים"). החקירה נוהלה על-ידי משרד המשפטים האמריקאי, ה - Department of Justice (להלן: "DOJ"), ועל ממצאיה נשענה הרשות לשירותים פיננסיים של מדינת ניו יורק, ה - New York Department of Financial Services (להלן: "DFS"). ביום 22.12.2014 גובשו בין הקבוצה לבין ה - DOJ וה - DFS הסדרים לאכיפה מוסכמת (להלן: "ההסדרים המוסכמים").

במסגרת ההסדרים המוסכמים הודתה הקבוצה בסיוע ללקוחות אמריקאים להעלים מיסים באמצעות שימוש אסור במוצרים ובאמצעים שונים (להלן: "המוצרים"), ובהם: חשבונות Offshore שסייעו ללקוחות אמריקאים להסתיר את זהותם כנהנים בחשבונות ובדרך זו לחמוק מתשלום מס כדין בארצות הברית; פתיחת חשבונות על-

שם החברה לנאמנות של הבנק כדי להוסיף רובד של סודיות ולהסוות את זהותם של הלקוחות האמריקאים כנהנים בחשבונות אלה; מתן הלוואות SBLC (גב אל גב) וזאת כאשר פרטי הלקוחות האמריקאים נעדרו ממסמכי הערבויות שהנפיקו הבנק והשלוחות מחוץ לארה"ב לשלוחה בארה"ב לשם הבטחת האשראי בשלוחה זו; מתן שירותי החזקת דואר (Hold Mail) וחשבונות מקודדים/ממוספרים במטרה לצמצם את הסיכון שהרשויות האמריקאיות ילמדו על זהות משלמי המיסים האמריקאים שמחזיקים בחשבונות לא מוצהרים; וקליטת לקוחות ונכסים של לקוחות של בנק UBS לאחר פתיחת החקירה נגדו בשנת 2008. בנוסף להודאה בשימוש במוצרים כאמור לעיל, התחייבה הקבוצה לשלם לרשויות האמריקאיות סכום כולל של 400 מיליוני דולר.

בעקבות החקירות וההסדרים המוסכמים שגובשו בהמשך להן, הוגשו על-ידי שלושה בעלי מניות בקבוצה שלוש בקשות שונות לאישור תביעות נגזרות כנגד הקבוצה, בעלי תפקידים בקבוצה (רובם סיימו זה מכבר את כהונתם) ורואי החשבון של הקבוצה. שתי בקשות הוגשו בבית המשפט המחוזי בתל-אביב (המחלקה הכלכלית), מתוכן אחת נדחתה על הסף (ועל הדחייה הוגש ערעור לבית המשפט העליון); בקשה נוספת הוגשה בבית המשפט העליון של מדינת ניו-יורק בארה"ב. כלומר, כעת תלויות ועומדות שתי בקשות לתביעות נגזרות.

דירקטוריון הבנק מינה אותנו לפעול כוועדה בלתי תלויה שתפקידה לבחון את המסכת העובדתית והמשפטית של פרשת הלקוחות האמריקאים ולהמליץ לבנק על דרך הפעולה הנכונה ביותר לבנק, למיצוי זכויותיו, בהתחשב במכלול הנסיבות העולות מהפרשה. ייעודה ומטרתה של הוועדה, בכל שלבי עבודתה, הייתה **השאת טובתו של הבנק**. לשם בירור הדרכים להשגת טובתו של הבנק בנסיבות העניין, נדרשה הוועדה לניתוח עובדתי רחב ומעמיק של פרשת הלקוחות האמריקאים שכללה **פעילות חוצת גבולות** (cross border) שהתרחשה בישראל, בארה"ב, בשוויץ ובלוקסמבורג, **במשך כעשור**. עבודת הוועדה נפרסה על-פני כשבעה חודשים שבהם התקיימו 36 דיונים.

במסגרת עבודתה, ניתחה הוועדה מסמכים בהיקף עצום שנמסרו לה על-ידי הבנק, על-ידי באי כוח הצדדים בבקשות לתביעות הנגזרות, ועל-ידי מומחים שבהם נעזרה. בנוסף, בפני הוועדה הופיעו, לבקשת הוועדה וביזומתם הם, גורמים שונים - בעלי דבר ובעלי מקצוע - מהארץ ומחו"ל, וכן מבקשים ומשיבים - בעצמם או דרך מיופי כוחם. כמו כן נעזרה הוועדה, מקום שנזקקה לכך, בסיוע ממשרד מיתר ליקוורניק גבע לשם טל ושות', עורכי-דין ומהיועץ המשפטי הראשי של הבנק. לבסוף, הוועדה הזמינה להופיע בפניה את נציגי יחידת ביקורת סיכוני הציות בבנק ישראל, שהובילו את הביקורת שנערכה בבנק בקשר לפרשת הלקוחות האמריקאים במהלך החודשים אוקטובר 2014 - אפריל 2015. נציגים אלה החליטו שלא להופיע בפני הוועדה. בנוסף, לצד הבירור העובדתי, נדרשה הוועדה לדיון בשאלות משפטיות שהתעוררו בקשר לממצאי הבירור העובדתי. בכל שלבי עבודתה, נעזרה הוועדה בד"ר אסף אקשטיין מאוניברסיטת בר-אילן ששימש יועץ משפטי קבוע לוועדה.

הבדיקה שקיימה הוועדה התמקדה בשימוש שנעשה בקבוצה במוצרים, בדגש על התקופה שראשיתה לאחר פרוץ החקירה הגלויה נגד בנק UBS (מאי 2008) וסופה בשלהי שנת 2010. המיקוד בתקופה האמורה התבקש לאור העובדה שתקופה זו היוותה את מרכז הכובד הן בחקירות שניהלו הרשויות האמריקאיות, והן בביקורת שקיים בנק ישראל בבנק לאומי כמתואר לעיל.

בסיומה של הבדיקה, החליטה הוועדה כי יש לדחות את הטענה שהועלתה בבקשות לתביעות הנגזרות בדבר הפרת חובת אמונים של נושאי משרה בבנק. ממסכת העובדות עולה שנושאי המשרה לא העדיפו את טובתם האישית על טובת הבנק. עם זאת, הוועדה הסיקה שקיימת אפשרות מסתברת שנושאי משרה בבנק הפרו את חובת הזהירות המוטלת עליהם, ושקיימת אפשרות מסתברת לקיומה של רשלנות בהתנהלותם של בעלי תפקידים אחרים בקבוצה. הטעם לכך נעוץ בעיקר באופן שבו הגיב הבנק לשינוי בנוף הבנקאות העולמית, שמקורו בפרשת UBS. הוועדה התרשמה, כי הבנק לא למד באופן מספק את ההסדר המוסכם שגיבשו הרשויות האמריקאיות עם בנק UBS בחודש פברואר 2009. בשל כך, הטיפול של הבנק בחלק מהמוצרים שהשימוש בהם התברר בסופו של יום כאסור, היה מהוסס וחסר.

קיומה של אפשרות מסתברת להפרת חובת זהירות של מי מנושאי המשרה ולרשלנות מצד בעלי תפקידים אחרים בבנק, הניע את הוועדה לברר את אפשרויות התביעה של הבנק כלפיהם. מכשול אפשרי לתביעה יכול היה להמצא בהסדרי הפטור והשיפוי החלים בבנק. ואולם, הוועדה מצאה כי מערכת הפטורים שנקבעה על ידי הבנק איננה מכסה בהכרח את מלוא התקופה הרלוונטית לפרשת הלקוחות האמריקאים, ואת מכלול החבויות שיכולות לצמוח מצד נושאי המשרה כלפי הבנק והחברות הבנות שלו בגין פעילותם בפרשה זו בישראל ומחוץ לישראל.

משכך, נדרשה הוועדה לבחור האם להמליץ לבנק להפנות את התביעה כלפי נושאי המשרה ובעלי תפקידים אחרים באופן אישי או אם להפנותה כלפי חברות הביטוח, ככל שפוליסות הביטוח מכסות את ההתנהגות האמורה. בסופו של היום, הוועדה החליטה שיש להעדיף את מיצוי זכויות נושאי המשרה המבוטחים כלפי הביטוח, מהסיבות הבאות: ראשית, בנוסף לעובדה שלחלק מהנתבעים הפוטנציאליים עומד פטור, ברור כי האמצעים העומדים לרשותם מצומצמים לא רק ביחס לנזק שנגרם לבנק אלא גם ביחס לסכום הגבייה האפשרי מהביטוח. שנית, ניהול הליכים משפטיים נגד מספר רב יחסית של נושאי משרה ובעלי תפקידים בבנק, עלול לפגוע במוניטין של הבנק, במערכת יחסי העבודה בין הבנק לבין מנהליו ועובדיו, וביכולתו העתידית של הבנק לרתום לשורותיו מנהלים ועובדים מוכשרים. עולה במקובץ, כי הן שיקולים ממוניים והן שיקולי רוחב מצביעים על כך שטובת הבנק היא להעדיף את הפנייה אל המבטחים על פני הפנייה אל הנתבעים הפוטנציאליים.

נוכח הדברים האמורים קיימה הוועדה התדיינות אינטנסיבית מול המבטחים, שבסיומה התקבלה מן המבטחים הצעה שלפיה לשם סילוק סופי ומוחלט של כל התביעות בקשר לפרשת הלקוחות האמריקאים ישלמו המבטחים לבנק סך כולל של 92,000,000 דולר, וזאת בהתאם למבנה הביטוחי של פוליסת הביטוח של הבנק. המבנה הביטוחי כולל כיסוי שניתן על ידי חברת לאומי-רה, שהינה חברה בת בשליטה מלאה של הבנק, אשר מכסה חלק מהסיכון הביטוחי שבפוליסה, בסכום של כ- 26 מיליוני דולר, כאשר יתרת החבות מכוסה על ידי מבטחים מסחריים.

מעבר לפיצוי הבנק בגין האפשרות המסתברת להפרת חובות ההתנהגות של נושאי המשרה ובעלי התפקידים האחרים בבנק על ידי המבטחים מכוח פוליסת הביטוח, ועל מנת להשיא את טובתו של הבנק אף מעבר לכך, מצאה הוועדה מקום לדון במענקים שניתנו שלושה נושאי משרה בכירים בבנק עבור תפקודם בשנים הרלוונטיות לפרשת הלקוחות האמריקאים: איתן רף שניהן כיו"ר הדירקטוריון ובתקופה הרלוונטית כיו"ר דירקטוריון

לאומי ארה"ב (BLUSA); גליה מאור שכינה כמנכ"לית הבנק ובשנים הרלוונטיות כיו"ר לאומי שוויץ (Leumi) Private Banking, וצבי איצקוביץ' שניהן כמנהל החטיבה לבנקאות פרטית ובינלאומית, כיו"ר דירקטוריון לאומי לוקסמבורג וכדירקטור בלאומי שוויץ.

מענקי הבכירים בבנק נגזרים בעיקר מהתשואה על ההון של הקבוצה, דהיינו: מרווחיות הקבוצה. בעת חלוקת המענקים נחזו רווחי הקבוצה להיות גבוהים ממה שהיו בפועל, לאור העובדה, שהתבררה רק בדיעבד שלצד הרווחים שהופקו באותן שנים, נדרש הבנק לשלם לרשויות האמריקאיות בגין פעילותו באותן שנים סכום גבוה מאוד. לפיכך, סברה הוועדה שנכון יהיה לדרוש משלושת הבכירים הנזכרים להשיב חלק מסכום המענקים ששולמו להם בשנים הרלוונטיות. השבה כאמור, שהינה בנוסף לאחריות שנטלו המבטחים בשמם, ראויה בנסיבות העניין. עמדתנו הינה שהיחס בין סכומי ההשבה שיש לדרוש מהבכירים לבין כלל המענקים ששלושתם קיבלו במהלך התקופה, צריך להיות זהה ליחס שבין הנזק שנגרם לבנק כתוצאה מההסדרים שנחתמו עם הרשויות האמריקאיות לבין הרווחיות שהשיג הבנק במהלך התקופה.

היחס שבין הסכומים ששולמו על ידי הבנק בקשר לפרשת הלקוחות האמריקאים לבין סך הרווח שהפיק הבנק בתקופה הרלוונטית הינו כ- 11%. בהתאם לתחשיב שהועבר לרשות הוועדה, שיעור של 11% מהסכום המצטבר של המענקים שהוענקו לשלושת נושאי המשרה בתקופה הרלוונטית לפרשת הלקוחות האמריקאים (במונחי תשלום ברוטו לבכירים), מגיע לכדי 5.1 מיליוני שקלים (להלן: "**הסכום שנדרש להשבה**"). שלושת הבכירים הודיעו לוועדה, כי הם מוכנים להשיב, לשם סיום הפרשה מבחינתם, את הסכום שנדרש להשבה.

לבסוף, רואי החשבון המבקרים של הבנק - משרד סומך חייקין (KPMG) ומשרד קוסט פורר גבאי את קסירר (Ernst & Young) - מכהנים בתפקידים שנים רבות, לרבות בשנים הרלוונטיות לפרשת הלקוחות האמריקאים. במסגרת עבודתה, בדקה הוועדה את תפקודם של רואי החשבון במישור הביקורת. בפני הוועדה לא הובאו ראיות מספקות לכך שרואי החשבון נקטו בבדיקות עצמאיות בעקבות הפרסומים אודות פרשת UBS. בדיקות אלו, אילו נעשו, היו עשויות לאפשר לרואי החשבון להזהיר את הבנק בזמן אמת מפני המעשים שבגינם הוא נתבע על ידי הרשויות האמריקאיות. סד הזמנים הדוחק שעמד בפני הוועדה, לא אפשר לה לברר עד תום את מסכת העובדות באשר לתפקודם של רואי החשבון, כמו גם את המסכת הנורמטיבית החלה על רואי חשבון בנסיבות אלו. בנסיבות אלה קיוונו, כי רואי החשבון יאותו להצטרף להסדר המתגבש עם המבטחים ועם שלושת נושאי המשרה הבכירים, כדי לאפשר סיום מהיר ויעיל של מכלול ההליכים בפרשת הלקוחות האמריקאים. ואולם, רואי החשבון המבקרים סירבו להשתלב בהסדר. תחת זאת הם הציעו "להעביר את הדיון בעניינם של רואי החשבון, לרבות את השלמת הטיעון והצגת עמדתם לוועדת הביקורת של הבנק".

מתוך העדפת השיקול המעשי של סופיות ההליכים בפרשת הלקוחות האמריקאים, אנו ממליצים לדירקטוריון הבנק להימנע מלהגיש תביעה נגד רואי החשבון, שעלולה בנסיבות שנוצרו, לסכל את סופיות ההליכים הנדרשת בין השאר לשם מימוש ההסדר המוצע עם המבטחים. עם זאת, אנו ממליצים לדירקטוריון, בין בעצמו ובין באמצעות ועדה מוועדותיו, לדון באפשרות שנפלו כשלים בעבודת רואי החשבון המבקרים, וזאת לכל המאוחר

בטרם דיון בהארכת כהונת רואי החשבון המבקרים. אנו סבורים, כי בטרם תגבש ועדת הביקורת המלצה בדבר המשך כהונת רואי החשבון המבקרים, תחילה עבור דירקטוריון הבנק ובהמשך עבור אסיפת בעלי המניות של הבנק, עליה להתחשב בהתנהלות רואי החשבון בפרשת הלקוחות האמריקאים ולבחון מהם הצעדים שיש לנקוט לאור זאת.

סופו של דבר, הוועדה הוקמה במטרה להמליץ לדירקטוריון הבנק כיצד למצות את זכויותיו של הבנק ביחס לפרשת הלקוחות האמריקאים והשלכותיה. הוועדה ממליצה לדירקטוריון הבנק להסכים להסדרים המוצעים:

- הסכם מוצע עם המבטחים, שבמסגרתו יקבל הבנק מהמבטחים סך של 92,000,000 דולר (שווה ערך לכ- 360 מיליון ש"ח) וזאת לסילוק מכלול התביעות האפשריות של הבנק כלפי נושאי משרה ועובדים אחרים בבנק, בגין הפרות של חובות זהירות והתנהגות רשלנית – בהתאמה.
- הסכם מוצע עם שלושה נושאי משרה לשעבר בבנק: איתן רף, גליה מאור וצבי איצקוביץ', שבמסגרתו יקבל הבנק סכום כולל של 5.1 מיליוני ש"ח בגין השבת חלק מהמענקים שהוענקו להם בתקופה הרלוונטית לפרשת הלקוחות האמריקאים.

5. להלן מסקנות הוועדה והמלצותיה, כפי שנכתבו בפרק המסקנות וההמלצות בדוח הוועדה:

מסקנות הוועדה והמלצותיה

משימתה של ועדה זו הוגדרה על ידי דירקטוריון הבנק בהחלטתו, מיום 15 בפברואר 2015, כדלקמן:

"ועדת התביעות תבחן את דרך הפעולה המשפטית הנכונה לבנק לאור מכלול הנסיבות וההליכים הנוגעים לפרשת לקוחותיו שהם נישומי מס בארצות הברית ("הלקוחות האמריקאים"), וזאת, בין היתר, לשם מתן המלצות לדירקטוריון הבנק בשאלה האם על הבנק להגיש תביעות נגד נושאי משרה, עובדים ומשרדי רואי חשבון והאם יש לנקוט בצעדים אחרים....

במסגרת תפקידה, הוועדה תבחן, בין היתר, את השאלות הבאות:

האם להגיש, ובשם מי, תביעה או תביעות כספיות נגד מי מנושאי המשרה ו/או העובדים בעבר או בהווה בקבוצת הבנק, בגין נזקים שנגרמו לבנק בעטיים של האירועים מושא ההסדרים.

האם לחתור להסדר או הסדרים במסגרת ההליכים התלויים ועומדים בקשר עם לקוחות קבוצת הבנק שהם נישומי מס בארצות הברית, ובמידה שכן - בשם מי ובאילו תנאים.

האם להגיש, ובשם מי, תביעה או תביעות כספיות נגד מי מנושאי המשרה ו/או העובדים בעבר או בהווה בקבוצת הבנק להחזרת בונוסים שניתנו על יסוד הרווחים שתאגדי

הבנק הפיקו לאורך השנים מהלקוחות שביחס אליהם הגיע הבנק להסדרים עם הרשויות בארצות הברית".

לאור הגדרת תפקידה של הוועדה, כפי שנקבעה על ידי דירקטוריון הבנק, וכפי שאושרה על ידי כבוד השופט כבוב מבית המשפט המחוזי בתל-אביב (המחלקה הכלכלית) בהחלטתו מיום 11 במרץ 2015, פרק מסקנות זה מוגבל אך ורק לשאלת קיומן של עילות אזרחיות של הבנק כלפי כל גורם אחר והאם יש מקום מצד הבנק לפעול למימושן.

העובדה המכוננת ביסוד עבודת הוועדה היא הודאת הבנק במסגרת הליכים שנוהלו בארה"ב על ידי הרשויות האמריקאיות (ה-DOJ וה-DFS), בגין עבירות של סיוע ללקוחות אמריקאים להעלים מס בארה"ב. תוצאתה של הודאה זו הייתה תשלום לרשויות בארה"ב של סכום מצטבר של 400 מיליוני דולר על ידי הבנק.

יודגש, כי הודאת הבנק איננה כוללת הודאה של נושאי משרה או עובדים של הבנק בביצוע העבירות האמורות. על פי הדין האמריקני, ניתן להטיל אחריות פלילית על תאגיד לא רק בגין מעשים של בכירים המכהנים בו כנושאי משרה, אלא גם בגין מעשים של מי מעובדיו הזוטרים של התאגיד. בנוסף, אחריות אפשר ותוטל אף בנסיבות שבהן היסודות הנדרשים לשם גיבושה של עבירה (היסוד העובדתי או היסוד הנפשי), אינם מתקיימים ביחיד כלשהו, אך צירופם יחדיו של יסודות שמתקיימים אצל מספר יחידים, ומשלימים אלה את אלה, מקים אחריות ברמת התאגיד כולו.

כעולה מכך, הודאת הבנק כלפי הרשויות האמריקאיות אין בה כשלעצמה כדי להקים אחריות דומה של מי מנושאי המשרה בבנק או של מי מעובדיו האחרים. לפיכך, הוועדה אינה יכולה להניח קיומה של אחריות אישית של נושאי משרה או עובדים בבנק כתוצאה מההודאה של הבנק. מכאן הבדיקה העצמאית שערכנו באשר למעשים שיש בהם כדי להצמיח אחריות כלפי הבנק, של נושאי משרה בבנק או של עובדיו האחרים, בגין הנזק שנגרם לבנק בפרשת הלקוחות האמריקאים.

דיני החברות בישראל קובעים מסגרת נורמטיבית של כללי התנהגות החלים על נושאי משרה ובהם, חובת אמונים וחובת זהירות. בדקנו קיומה של אחריות בגין חובות אלו ולהלן ממצאינו.

חובת אמונים :

חובת האמונים של נושאי משרה מעוגנת בסעיף 254 לחוק החברות שקובע כך :

"(א) נושא משרה חב חובת אמונים לחברה, ינהג בתום לב ויפעל לטובתה, ובכלל זה –

- (1) יימנע מכל פעולה שיש בה ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו בחברה לבין מילוי תפקיד אחר שלו או לבין ענייניו האישיים ;
- (2) יימנע מכל פעולה שיש בה תחרות עם עסקי החברה ;

- (3) יימנע מניצול הזדמנות עסקית של החברה במטרה להשיג טובת הנאה לעצמו או לאחר ;
- (4) יגלה לחברה כל ידיעה וימסור לה כל מסמך הנוגעים לענייניה, שבאו לידי בתוקף מעמדו בחברה.
- (ב) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי למנוע קיומה של חובת אמונים של נושא משרה כלפי אדם אחר."

עיקרה של חובת האמונים הוא הציווי על נושא משרה להעמיד את טובת החברה מעל כל אינטרס אחר, לרבות טובתו האישית. נושא המשרה הוא נציג שאמור להשתמש בסמכויות המופקדות בידי לטובת החברה, מבלי ששיקול זר או אישי כלשהו יטה את השימוש הנעשה על-ידו בסמכויות אלה.

בענייננו, לא מצאנו כל ראייה לכך שנושאי משרה ובעלי תפקידים אחרים בקבוצת הבנק פעלו בפרשת הלקוחות האמריקאים שלא לטובת הבנק, כפי שהם הבינו אותה, ומתוך כוונה לקדם אינטרס זר או פרטי על חשבון האינטרסים של הבנק. ממשכת העובדות שנפרסה לפנינו ומתוך הראיות שבחנו עולה, כי בעלי התפקידים בקבוצה פעלו בזמן אמת על בסיס שיקולים עסקיים, וללא ידיעה שפעילות זו עתידה לפגוע בבנק, אף שבדיעבד הסתבר אחרת.

בבקשות לתביעות נגזרות טענו התובעים להפרת חובת אמונים מצדם של נושאי המשרה, שמקורה בעובדה שגובה המענקים שהוענקו להם נגזר מביצועי הבנק ואלה הושפעו לטובה מהפעילות האסורה מול הלקוחות האמריקאים.¹ לדידם של התובעים, מצב דברים זה יצר "אצל נושאי המשרה, ניגוד עניינים בין מילוי תפקידם בקבוצת לאומי [...] לבין טובתם האישית (השכר, המענקים והתגמולים אשר הם מקבלים, גדלים כתוצאה מהפעילות הבלתי חוקית של הקבוצה וכנגזר ממנה)".²

דעתנו שונה: כמבואר בפרק ה' לדוח זה, פעילות הקבוצה מול הלקוחות האמריקאים הייתה מינורית ביחס לפעילות הקבוצה בכלל, והשפעתה על התשואה על ההון שהשיגה הקבוצה בשנים הרלוונטיות לבדיקת הוועדה הייתה זניחה. זאת יש לדעת, המענקים של נושאי משרה בכירים נגזרו מפעילות כל הקבוצה, על פי הדוחות הכספיים המאוחדים, כאשר הפעילות מול הלקוחות האמריקאים לא היוותה חלק מהותי מפעילות

¹ ראו: תביעת בארי לנואל, בפסקאות 22, 59, 60, 148 - 156. וראו, בנוסף, פירוט בהקשר לתגמול שנגזר מביצועי הבנק, ביחס לרוב המוחץ של נושאי המשרה מושא התביעה: שם, בפסקאות 163 - 178.

² ראו: תביעת בארי לנואל, בפסקה 153.

הקבוצה. לפיכך מצאנו, כי לא היה במענקים שהוענקו לנושאי המשרה ובעלי התפקידים האחרים בבנק, כדי להטות את לבם של אלה מאחרי הבנק וטובתו.³

על בסיס האמור, לא מצאנו כל סתירה בין ממצא זה של העדר אחריות אישית של נושאי משרה בגין הפרת חובת האמונים לבין הודאת הבנק כלפי הרשויות בארה"ב.

חובת זהירות:

שאלה נוספת שעולה בבחינת פרשת הלקוחות האמריקאים היא האם הפרו נושאי המשרה בבנק את חובת הזהירות אותה הם חברים כלפי הבנק.

חובה זו של נושאי משרה מעוגנת בסעיף 252 לחוק החברות:

"(א) נושא משרה חב כלפי החברה חובת זהירות כאמור בסעיפים 35 ו- 36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].

(ב) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי למנוע קיומה של חובת זהירות של נושא משרה כלפי אדם אחר."

במסגרת זו, על נושא המשרה חלה החובה להקפיד על אמצעי זהירות ורמת מיומנות בהתאם לסעיף 253 לחוק החברות:

"נושא משרה יפעל ברמת מיומנות שבה היה פועל נושא משרה סביר, באותה עמדה ובאותן נסיבות, ובכלל זה ינקוט, בשים לב לנסיבות הענין, אמצעים סבירים לקבלת מידע הנוגע לכדאיות העסקית של פעולה המובאת לאישורו או של פעולה הנעשית על ידיו בתוקף תפקידו, ולקבלת כל מידע אחר שיש לו חשיבות לענין פעולות כאמור."

לאחר שנתנו דעתנו למכלול העובדות שנפרשו לפנינו ואשר חלקן נסקרו בפרק 5 לדוח זה ולהוראות הדין הרלוונטיות, מצאנו כי קיימת אפשרות מסתברת שפעילות נושאי משרה בקבוצה, לאחר פרשת UBS, לקתה בהפרה של חובת הזהירות.

הוועדה הזהירה את עצמה מפני היתפסות להלך רוח פסול של "חוכמה שלאחר מעשה". דרך הפעולה של הבנק באשר ללקוחות האמריקאים לא הובנה כשגויה על ידי בנקים רבים ומרכזיים בעולם, שנקטו בדרכי פעולה

³ רעיון בסיסי זה ולפיו אסור ששום אינטרס אישי, צדדי, "אסור לו כי ישפיע [על מנהלים בחברה] ויסיר את לבם מאחרי החברה וטובתה", מצא ביטוי בהמ' 100/52 חברה ירושלמית לתעשייה בע"מ נ' אגיון, פ"ד ו' 887, 889 (1952). לדיון בעניין זה ראו עמיר ליכט, "ייחסי אמונאות בתאגיד – חובת האמון", משפט ועסקים יח 237, 257 – 258 (2014).

דומות בהיקפים רחבים בהרבה, כמפורט בפרק ה' לעיל. כמו כן, הסביבה הרגולטורית בישראל, גם היא לא הניפה עד לאחרונה דגל אזהרה נגד דרכי פעולה אלה. גם הדוח שפרסם בנק ישראל בעקבות הביקורת שערך בבנק לאומי בקשר לפרשת הלקוחות האמריקאים לא מצא לנכון להצביע על פגם בהתנהלות הבנק בשנים שקדמו לחשיפה ולפרסום של פרשת UBS.

עם זאת אנו סבורים, שקיימת אפשרות מסתברת של רשלנות מצד נושאי המשרה בקבוצה. אפשרות זו נעוצה בעיקר באופן שבו הגיב הבנק (או נמנע מלהגיב) לשינוי בנוף הבנקאות העולמית, שמקורו בפרשת UBS. התרשמותנו הינה שחוסר תשומת הלב המספקת ל-DPA שחתמו הרשויות האמריקאיות עם בנק UBS; היעדר בירור מעמיק של המשמעויות הרלוונטיות לבנק וההשלכות האפשריות של פרשה זו, ודרך הטיפול של הבנק בחלק מהפעילויות שהתבררו בסופו של יום כאסורות, וניצבו במרכזו של ה-DPA שנחתם עמו, לא הייתה זריזה ו/או נחרצת דיה כמפורט ד' לדוח זה.

לצד נושאי המשרה, גם אחרים מבין עובדי קבוצת הבנק היו אמורים לנקוט בפעולות זריזות ו/או נחרצות יותר לתיקון הנדרש. בהקשרם של אלו, המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית היא מתחום דיני הנזיקין. גם כאן אנו מוצאים, כי קיימת אפשרות מסתברת שפעולתם של מי מעובדי הבנק לאורך השנים הייתה רשלנית.

קיומה של אפשרות מסתברת להתנהגות רשלנית של מי מנושאי המשרה או עובדי הבנק כאמור לעיל, הניעה את הוועדה לברר את אפשרויות התביעה של הבנק כלפיהם. בחינה זו הביאה אותנו להידרש להסדרי הביטוח, הפטור והשיפוי החלים בבנק.

על פי סעיף 258 לחוק החברות, חברה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת הזהירות כלפיה. היא אינה רשאית להעניק פטור כאמור בשל הפרת חובת אמונים. המגבלות בדבר מתן פטור אינן חלות על עובדים שאינם בגדר נושאי משרה. בנוסף, על פי סעיף 263 לחוק החברות, חברה רשאית לבטח את אחריותו של נושא משרה בה או לשפותו בשל הפרת חובת זהירות או בשל הפרת חובת אמונים ובלבד שנעשתה בתום לב, כאשר היה לנושא המשרה יסוד סביר להניח שהפעולה לא תפגע בטובת החברה.

החל משנת 2004, פטר הבנק מאחריות כלפיו נושאי משרה. כמו-כן, רכש הבנק לאורך השנים הרלוונטיות לבדיקת הוועדה פוליסת ביטוח לכיסוי חבות דירקטורים ונושאי משרה (D&O Policy), וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים לכך על פי חוק החברות (לרבות אישור האסיפה הכללית). הפוליסה הינה פוליסה קבוצתית שמכסה חבות של דירקטורים ונושאי משרה בכל התאגידים בקבוצת הבנק, הן בישראל והן מחוץ לישראל. הפוליסה הינה פוליסה מסוג claims made (פוליסה שבה בסיס הכיסוי הינו בהתאם למועד הגשת התביעה ולא בהתאם למועד קרות האירוע). הדיווח למבטחים אודות החשיפה האפשרית נמסר בשנת 2011, בסמוך לאחר תחילת החקירה של הרשויות האמריקאיות ולפיכך הפוליסה הרלבנטית הינה זו של שנת 2011.

סכום הביטוח (תקרת הכיסוי לתביעה) על פי הפוליסה הרלבנטית לאירועים נשוא פרשת הלקוחות האמריקאים, הינו 250 מיליוני דולר ארה"ב. בשל היקף הכיסוי הנרחב על פי הפוליסה, ובהתאם לפרקטיקות

שנמסר לנו שנוהגות בביטוחים של מוסדות בנקאיים בהיקפים כה גדולים, המבנה הביטוחי הינו באמצעות Captive. ה-Captive הינה חברה בת בבעלות מלאה של הבנק שמאוגדת בחו"ל ופועלת כמעין מבטח פנימי עבור הבנק, לכיסוי מגוון סיכונים בנקאיים (כגון: מעילות והונאות, אובדן מסמכים בנקאיים, אובדן או גניבת שטרות וכו'), לרבות כאלה הקשורים באחריות נושאי משרה. יצוין, כי הקמת ה-captive נעשתה באישור בנק ישראל. כמו-כן, בהתאם למידע שקיים בדיווחים הכספיים של בנקים בישראל, מבנה ביטוחי באמצעות captive קיים בבנק גדול נוסף אחד לפחות.

בהתאם למבנה הפוליסה, ה-captive מכסה חבות בסכומים שונים שנקבעו בהתאם לסכום הנזק שבגיני מופעלת הפוליסה, כאשר הסכום המקסימאלי שעל ה-captive לשלם עומד על כ- 26 מיליוני דולר (וזאת כאשר סכום הנזק שבגיני הופעל הביטוח הינו בסך של עשרות מיליוני דולר). לצד הכיסוי שמעניק ה-captive, הסיכונים שמכוסים במסגרת הפוליסה מבוטחים באמצעות מבטחי משנה רבים במבנה פירמידאלי, שפירוט לגביו חורג ממסגרתו של דוח זה. במקרה של פסק דין או הסדר בתביעה נגזרת (תביעה שמוגשת בשם הבנק), נוצר מצב בעייתי שבו ה-captive, שהינו חברה בת של הבנק, משלם לבנק חלק מסכום הנזק (בסכום של עד כ- 26 מיליוני דולר). לוועדה נמסר, כי מצב בעייתי זה תוקן כלקח מהתביעות שנבחנות במסגרת עבודת הוועדה, והחל מהפוליסה שנרכשה בשנת 2015, ה-captive אינו נושא בסיכון ביטוחי בגין הכיסוי לחבות נושאי משרה בקבוצת הבנק.

חשוב להדגיש, כי הכיסוי לחבות נושאי משרה הינו ביטוח שבו המבוטחים הם נושאי המשרה ולא הבנק. בהתאם לכך, כאשר הפוליסה מופעלת לפי התנאים, תשלומים שישלמו המבוטחים הינם בשמם ובמקומם של נושאי המשרה הרלבנטיים או כשיפוי לנושאי המשרה לאחר שאלו נשאו בתשלומים.

לבסוף, בהתאם לתנאי הפוליסה, היא מכסה חבות נושאי משרה כלפי צדדים שלישיים וכלפי הבנק, אולם זאת רק במקרים שבהם כתבי הפטור שהוענקו לנושאי משרה אינם פוטרים אותם מאחריות כלפי הבנק.⁴

הוועדה מצאה כי מערכת הפטורים שנקבעה על ידי הבנק איננה מכסה בהכרח את מלוא התקופה הרלוונטית לפרשת הלקוחות האמריקאים, ואת מכלול החבויות שיכולות לצמוח מצד נושאי המשרה כלפי הבנק והחברות הבנות שלו בגין פעילותם בפרשה זו. בהקשר זה נפנה לכך שמדובר בפעילות שנפרשה על פני מספר מדינות, שהתרחשה לאורך כעשר שנים, ושהיו היו מעורבות בה דמויות רבות שמלאו תפקידים מגוונים בקבוצת הבנק (כאשר חלק מהדמויות נשאו אף בתפקידים כפולים). בהינתן כל אלה סברנו שיש מקום למצות את זכויות נושאי המשרה המבוטחים כלפי הביטוח.

⁴ זאת לאור העובדה שבהינתן קיומו של פטור לא קיימת אפשרות לגביית כספים מנושאי המשרה ולפיכך אין לפוליסת הביטוח נזק של המבוטחים (נושאי המשרה) שהינו בר שיפוי.

בטרם גיבשה הוועדה את המלצותיה, זימנה הוועדה את נציגי המבטחים (שאינם ה-captive) על מנת לשמוע את עמדתם באשר לאפשרות שהביטוח יכיר בחבות נושאי משרה ויטיב חלק מנזקי הבנק. ההחלטה לזמן את המבטחים נבעה משקילת שיקולים רחבים הנוגעים לטובת הבנק. שקילת שיקולים אלה הובילה להכרה בכך שניהול הליכים ממושכים נגד מספר רב יחסית של נושאי משרה (שלחלקם אפשר שעומד פטור, והאמצעים העומדים לרשות מי מהם אין בהם כדי לשנות את תמונת הטבת הנזק הכולל) עלול לפגוע בטובת הבנק, במוניטין שלו, במערכת יחסי העבודה בבנק וביכולתו העתידית של הבנק לרתום לשורותיו מנהלים מוכשרים.

לאחר תהליך אינטנסיבי מול המבטחים התקבלה מהם הצעה כי לסילוק סופי ומוחלט של כל התביעות בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים ישלמו המבטחים לבנק סך כולל של 92,000,000 דולר,⁵ וזאת בתנאים כמפורט בהצעת המבטחים המצ"ב כנספח ב', ובהתאם למבנה הביטוחי של פוליסת הביטוח של הבנק. המבנה הביטוחי כולל כיסוי שניתן על ידי חברת לאומי-רה, שהינה חברה בת בשליטה מלאה של הבנק, אשר מכסה חלק מהסיכון הביטוחי שבפוליסה, בסכום של 26 מיליוני דולר, כאשר יתרת החבות מכוסה על ידי מבטחים מסחריים.

הוועדה איזנה בין השיקולים הרלוונטיים השונים ומסקנתה היא כי טובת הבנק לעת הזו היא במיצוי זכויותיו מול המבטחים. במה דברים אמורים? כמבואר בפרק ג' לדוח זה, השגת טובת הבנק חייבה את הבנק לשקול שיקולי רוחב. במסגרת שיקולים אלה מצאה הוועדה, בין השאר, כי ניהול הליך משפטי צפוי להימשך שנים ארוכות כאשר התנהלותו של הבנק עצמו בשנים עברו תעמוד במרכז ההליך. עיסוק נמשך בנושא פרשת הלקוחות האמריקאים עלול לגרום לפגיעה במוניטין של הבנק. בנוסף, נקיטת הליכים משפטיים על ידי הבנק נגד עובדיו בגין פעולות שהאמינו כי נעשות לטובת הבנק ושלא הובנו על ידם או עד ידי הממונים עליהם כפליליות בעת שעשו אותן - עלולה לדכא יוזמות חיוביות ונטילת סיכונים עסקיים סבירים, שהם חלק מפעולתו של כל בנק.

נוכח האמור לעיל, על אף העובדה כי אין בסכום תגמולי הביטוח כדי להיטיב את מלוא הנזק שנגרם לבנק, יש בהסדר המוצע על ידי הביטוח כדי להביא לסיום מהיר, יעיל וחסכוני של פרשת הלקוחות האמריקאים אשר יוכל לפנות את הבנק לצורך עמידה באתגרים הצפויים לו בעתיד. אף שסכום הביטוח מכסה רק חלק מהנזק שנגרם לבנק זהו סכום חסר תקדים בתביעות מסוג זה בישראל.

חשוב להזכיר בהקשר זה כי פוליסת הביטוח מבטחת את נושאי המשרה וממילא מכסה גם את העובדים האחרים בבנק, בגין חבותם כלפי הבנק ו/או צדדים שלישיים (והיא אינה פוליסה שמכסה את הבנק עצמו). לכן, תשלום שמתקבל במסגרת הסדר עם המבטחים הינו תשלום שנעשה בשם ובמקום נושאי משרה ועובדים

⁵ כולל חלקו של ה-captive בסך של כ- 26 מיליוני דולר.

בקבוצה. בכך מתמצה זכות התביעה של הבנק בגין האפשרות המסתברת לקיומה של רשלנות בפעולות או במחדלים של נושאי משרה ועובדים בקבוצת הבנק בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים.

החזר מענקים :

מעבר לחובות ההתנהגות הקבועות בחוק החברות, המוטלות על נושאי המשרה בבנק, ועל מנת להשיא את טובתו של הבנק, מצאה הוועדה לדון במענקים שניתנו לשלושה נושאי משרה בכירים בבנק עבור תפקודם בשנים הרלוונטיות: איתן רף שכהן כיו"ר הדירקטוריון ובתקופה הרלוונטית כיו"ר דירקטוריון בנק לאומי USA ; גליה מאור שכהנה כמנכ"ל הבנק ובשנים הרלוונטיות כיו"ר לאומי שוויץ (Leumi Private Banking), וצבי איצקוביץ' שכהן כמנהל החטיבה לבנקאות פרטית ובינלאומית. השניים הראשונים עמדו בראש הקבוצה ומר איצקוביץ' עמד בתקופה הרלוונטית בראש החטיבה שבה התנהלה הפעילות המדוברת, וכיהן כחבר דירקטוריון לאומי שוויץ, וכיו"ר דירקטוריון לאומי לוקסמבורג.

מענקי הבכירים בבנק נגזרים בעיקר מהתשואה על ההון של הקבוצה, דהיינו: מרווחיות הקבוצה. בעת חלוקת המענקים נחזו רווחי הקבוצה להיות גבוהים, אך בפועל התברר בדיעבד, מידע שלא היה ידוע בעת אישור המענקים על ידי הדירקטוריון, שלצד רווחים אלה נדרש הבנק לשלם לרשויות האמריקאיות סכום גבוה מאוד שיש בו כדי לשנות את התמונה. לפיכך, סברנו שנכון יהיה לדרוש משלושת הבכירים הנזכרים להשיב חלק מסכום המענקים ששולמו להם בשנים הרלוונטיות. השבה כאמור, שהינה בנוסף לאחריות שנטלו המבטחים בשמם, ראויה בנסיבות העניין. עמדתנו הינה שהשבה כאמור צריכה לבטא את היחס שבין הרווחיות שהשיג הבנק בשנים הרלוונטיות לבין הנזק שהתברר בדיעבד לאור ההסדרים אליהם הגיע הבנק עם הרשויות האמריקאיות.

עילות התביעה הפוטנציאליות של הבנק מוצו בהסדר עם המבטחים. הסדר זה כולל תנאי שהציבו המבטחים לסופיות כל התובענות וההליכים בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים והבהרה, כי לא ישלמו את הסכום המשמעותי שהסכימו לשלם בגדר ההסדר, ללא השגת סופיות בתביעות השונות. כמו כן, מאחר שפוליסת הביטוח הינה של נושאי המשרה ולא של הבנק, התנו המבטחים את תשלום הסכום לפי ההסדר בהסכמת הבכירים וביתורם על כל דרישה נוספת כלפי המבטחים. בנסיבות אלו היכולת לדרוש השבה של סכומים משמעותיים מאת הבכירים מתוך המענקים ששולמו להם, מעבר לאלו שנקבעו, הינה מוגבלת. הוועדה סבורה, כי נודעת חשיבות רבה לקביעת העיקרון של השבת חלק ממענקים ששולמו במקרים כגון דא, אף שתנאי של השבה לא נכלל בעת הענקת הבונוסים לבכירים⁶. אף שלכאורה סכום ההשבה האבסולוטי אינו גבוה, הרי שבמכלול השיקולים ובמיוחד בצורך להשיג סופיות לשם מימוש ההסדר עם המבטחים, ובהתחשב בסכומי המענקים שנתקבלו בידי הבכירים, הוועדה סבורה שמדובר בסכום ראוי וסביר. היחס שבין הסכומים ששולמו

⁶ יצוין, כי נוהל בנקאי תקין 301 A שעוסק במדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, תוקן רק לאחרונה ונקבעו בו הוראות שתחולתן עתידית לגבי הכללת סעיף החזרי מענקים אולם גם זאת במקרים קיצוניים בלבד.

על ידי הבנק בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים לבין סך הרווח שהפיק הבנק בתקופה הרלוונטית הינו כ- 11%. סכום המענקים ששולמו לשלושת נושאי המשרה בתקופה הרלוונטית הינו כ- 45.7 מיליוני ש"ח (לפי שער הדולר במועד כל תשלום). לפיכך, סכום ההשבה הנדרש משלושת הבכירים הינו 5.1 מיליוני ש"ח. סכום זה מהווה כ- 22% מהמענקים נטו שנתקבלו בידי הבכירים וכ- 11% במונחי ברוטו. תחשיב של הסכומים כאמור שנערך על ידי קוגנום ייעוץ כלכלי בע"מ (לשעבר יצחק סוארי בע"מ) מצ"ב כנספח ג'.

שלושת הבכירים הודיעו לוועדה, כי לשם סיום הפרשה מבחינתם הם מוכנים להשיב את הסכום שנדרש מתוך המענקים שקיבלו.

רואי החשבון:

רואי החשבון המבקרים של הבנק - משרד סומך חייקין (KPMG) ומשרד קוסט פורר גבאי את קסירר (Ernst & Young) - מכהנים בתפקידם שנים רבות, לרבות בשנים הרלוונטיות לפרשת הלקוחות האמריקאים. שני משרדים אלה מבקרים את הדוחות הכספיים המאוחדים של קבוצת הבנק, הכוללים את הדוחות הכספיים של החברות הבנות. לפיכך, מוטלות עליהם חובות בקשר לבדיקת הדוחות הכספיים של החברות הבנות.

הוועדה בחנה את הטענות האפשריות כלפי רואי החשבון המבקרים, ואף שמעה את באי כוחם וקיבלה מהם מסמכים ומצגים שכללו חוות דעת מומחה. רו"ח טענו כי לא נפל רבב בעבודתם.

בסקירה מקצועית של תקני הביקורת החשבונאית שהוצגה בפנינו, עלתה הטענה כי אירוע בסדר גודל עולמי דוגמת UBS, חייב את רואי החשבון המבקרים של הבנק לבדוק באופן מעמיק האם סוג האירועים והסיכונים שחשפו את UBS להליכים פליליים ותשלומי קנסות כבדים בארצות הברית מתקיימים גם בבנק לאומי, בשינויים המחויבים. על פי הטענה, במסגרת בחינה כאמור לא יכלו רואי החשבון להסתפק בהסברים כלליים של הנהלת הבנק אלא היה עליהם לחקור ולדרוש בעניין באופן יסודי, לרבות באמצעות קבלת חוות דעת עצמאיות של מומחים בתחום.

על אף טענתם הכללית כי לא נפל פגם בעבודתם, לא הובאו בפנינו ראיות מספקות לכך שרואי החשבון בחנו באופן ראוי את פרשת UBS בעקבות הפרסומים ואת השלכותיה על הדוחות הכספיים של הבנק והחברות הבנות שדוחותיהן מאוחדים לדוחות הכספיים של הבנק. ככל הנראה, הסתפקו רואי החשבון בהסתמכות כללית על ההבנה של נושאי המשרה בבנק באשר לאותו אירוע, לפיה פרשת UBS איננה רלוונטית לגבי בנק לאומי והחברות הבנות לאור האופן השונה בו הוא נהג, וזאת מבלי שרואי החשבון התעמקו בסוגיה באופן עצמאי.

סד הזמנים הדוחק שעמד בפני הוועדה, עת התחוויר שמתעוררים סימני שאלה שמחייבים בחינה של אחריות רואי החשבון, לא אפשר לברר את המסכת העובדתית הרלוונטית במלואה.

בנסיבות אלה קיוונו, כי רואי החשבון יאותו להצטרף להסדר המתגבש עם המבטחים ועם שלושת הבכירים, כדי לאפשר סיום מהיר ויעיל של מכלול ההליכים. ואולם, רואי החשבון סירבו להשתלב בהסדר. תחת זאת הם הציעו "להעביר את הדיון בעניינם של רואי החשבון, לרבות את השלמת הטיעון והצגת עמדתם לוועדת הביקורת של הבנק".

טובת הבנק בנסיבות שנוצרו הינה להגיע להסדר המוצע עם המבטחים, שבמסגרתו יקבל הבנק 92,000,000 דולר, שהוא סכום תקדימי בישראל, וזאת לסילוק סופי ומוחלט של מכלול התביעות האפשריות של הבנק בגין הפרשה. על-כן, הותרת שאלת אחריותם של רואי החשבון פתוחה, תמנע השגת סופיות (שכן רואי החשבון עשויים לערב צדדים נוספים ונושאי משרה של הבנק בתביעה שתוגש, אם תוגש, נגדם), שהיא תנאי לנכונות המבטחים להגיע להסדר עם הבנק. על-כן, מתוך העדפת השיקול הפרקטי, אנו ממליצים לדירקטוריון הבנק להימנע מהגשת תביעה נגד רואי החשבון.

עם זאת, איננו סבורים כי ראוי לגנוז בשלב זה את שאלת תפקודם של רואי החשבון בפרשה. אנו ממליצים לדירקטוריון, בין בעצמו ובין באמצעות ועדה מוועדותיו, לדון בבאפשרות קיומם של כשלים שנפלו, לכאורה, בעבודת רואי החשבון המבקרים, וזאת לכל המאוחר בטרם דיון בהארכת כהונת רואי החשבון המבקרים. אנו סבורים, כי בטרם תגבש ועדת הביקורת המלצה עבור דירקטוריון הבנק ובהמשך עבור אסיפת בעלי המניות של הבנק, בדבר המשך כהונת רואי החשבון המבקרים, עליה להביא בחשבון עניין זה ולבחון מהם הצעדים שיש לנקוט לאור זאת.

סיכומו של דבר :

בשנת 2008 החלו השלטונות האמריקאים בנקיטה במדיניות מחמירה של אכיפת דיני המס האמריקאים ודינים הנלווים להם, והכפפתה של המערכת הפיננסית הגלובלית למדיניות זו. מהלך זה חשף שורה ארוכה של בנקים ברחבי העולם לתביעות שלא נוהלו בשנים עברו. בנק לאומי היה אחד מ-11 הבנקים הראשונים שכלפיהם הופעל שינוי מדיניות זה. היריעה העובדתית הרחבה שהתבררה במהלך דיוני הוועדה הציפה את המתח שבין התנהגות מסחרית שהייתה מקובלת ובין מערכת דינים שמופעלת עליה לראשונה. התוצאה המעשית עבור בנק לאומי הייתה תשלום סכום חסר תקדים של כ-400 מיליון דולר לרשויות האמריקאיות.

הוועדה, שמשימתה הייתה להמליץ לדירקטוריון כיצד למצות את זכויות הבנק, ממליצה לו לקבל את ההסדרים הבאים :

קבלת סך של 92,000,000 דולר (שנכון למועד כתיבת הדוח הם שווי ערך לכ-360 מיליוני ש"ח) מחברות הביטוח לסילוק מוחלט וסופי של כל התביעות של הבנק בגין רשלנות של נושאי משרה ועובדים בקבוצה.

השבה של 5.1 מיליוני ש"ח משלושה נושאי משרה בכירים בבנק בגין המענקים שהוענקו להם לגבי התקופה הרלוונטית.

שתי הערות בטרם סיום :

נבקש לציין את שיתוף הפעולה הרב לו זכתה הוועדה מצד הבנק אשר סייע לעבודתה בכל דרך אפשרית ובכלל זה סיפק את כל המידע הנדרש, הנגיש לוועדה מומחים מהארץ ומחוץ לארץ והכל תוך שמירה קפדנית על אי תלותה של הוועדה. הוועדה נהנתה משירותיו של היועץ המשפטי של הוועדה, ד"ר אסף אקשטיין מאוניברסיטת בר אילן.

הוועדה מודה לדירקטוריון הבנק ולכבוד השופט חאלד כבוב מבית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה הכלכלית) על האמון שבהפקדת הדיון בתביעות האפשריות של הבנק בגין פרשת הלקוחות האמריקאים בידיה. יצוין, כי ייחודה של הוועדה הוא בהרכבה. בניגוד למקובל עד כה בוועדות תביעה (special litigation committees) שבהן חברי הוועדה הינם מקרב חברי הדירקטוריון, הרי שבדגן רוב חברי הוועדה (שלושה מתוך חמישה חברים) אינם מקרב דירקטוריון הבנק. בראש הוועדה עומד כבוד נשיא בית המשפט המחוזי בתל-אביב לשעבר השופט (בדימוס) אורי גורן וחברות בה כבי' השופטת (בדימוס) אורית אפעל גבאי וד"ר לאה פסרמן - יוזפוב; שלושתם אינם חברי דירקטוריון הבנק. ועדת תביעות בהרכב כזה היא תקדימית בישראל.

6. דירקטוריון הבנק החליט, בישיבתו מיום 11 באוקטובר 2015, פה אחד, לאמץ את דוח הוועדה ואת המלצות הכלולות בדוח, במלואן.

7. בכוונת הבנק להגיש היום לבית המשפט המחוזי בתל-אביב הודעה לגבי דוח הוועדה, בצירוף דוח הוועדה, המחזיק 110 עמודים, ולבקש מבית המשפט שהות קצרה יחסית, לשם הגעה להסדרים מפורטים עם כל הגורמים הרלבנטיים, לשם מימוש המלצות הוועדה ועל מנת שניתן יהיה להגיש לבית המשפט הנכבד בקשה לאישור ההסדרים כאמור.

בכבוד רב,

בנק לאומי לישראל בע"מ

ע"י :

פרופ' דני צידון, משנה למנכ"ל
חנן פרידמן, היועץ המשפטי